

76/52 Tûr Suresi

1. Yemin edilen Tûr, kitap, mamur ev, yüksek tavan, kaynayan deniz ve gelecek helak sıralaması; vahyin tarihine ve sonuçlarına işaret etmektedir: Ya mamur bir medeniyet ya da helak ile noktalanmış acı son! 1-6. ayetler, kitapların indirilmesini ve vahiy tarihini; gökyüzünün kuruluşunu veya peygamberler tarafından kutsal mekânların imar edilmesini, denizlerin coşup taşmasını gündeme getirmektedir (81/Tekvir 6). Buradaki kelimelerin belirtisiz cins ismi olarak kullanılmış olmasından ve tarihsel çağrışımlarından hareketle çok çeşitli yorumlar yapılmıştır (Taberî, *Camîu'l-Beyan*; Maverdî, *en-Nüket*; İbn Atıye, *el-Muharrer*). Bizce vahyin tarihine ve sonuçlarına genel olarak işaret edilmektedir “Tûr” sıra dağ, avlu, tef ve sürekli bir gelişme anlamlarına gelirken, “rıkık” kelimesi ince ve yumuşak deri veya sahife anlamına gelmektedir.

2. Hurilerle ilgili bilgi için bkz. 56/Vakıa 22-24. ayetler ve ilgili dipnot.

3. “Rehin” kelimesinin asıl anlamı için bkz. 74/Müddessir 38. Bu kelime, tek yanlı kavramlaşmış olan anlamı ile bu bağlama oturmamaktadır. Fiyat yükseltmek ve sürekli hale getirmek anlamına da gelen kelime, burada ödül veya sorumluluğunu yerine getirmek ve karşılığını almak anlamında kullanılmaktadır.

4. Saçmalama ve günaha yol açmayan kadehler, sarhoş etmeyen içkiden kinayedir. “Tenazaa” fiili, çekişmek, yarışmak anlamının yanı sıra birbirlerine ikram için yarışmak, birbirlerini ağırlamak anlamına da gelmektedir. Çünkü “neze’a” fiili, soymak, çıkarmak, dolayısıyla ikram anlamlarına gelmektedir (İbn Manzur, *Lisanü'l-Arab*; Zebîdî, *Tâc*; Maverdî, *en-Nüket*; Zemahşerî, *Keşşaf*).

5. Bu ayette gençler için “ğılman” kelimesi kullanılırken, 56/Vakıa 17 ve 76/İnsan 19. ayetlerde “vildan” kelimesi kullanılmaktadır. “Vildan” kelimesi çocuklar anlamındadır (73/Müzzemmil 17; 4/Nisa 75, 98, 127). 21 ve 26. ayetlerden hareketle cennetliklerin mümin çocuklarının kastedildiği, oradaki huzur ve neşeye işaret edildiği anlaşılmaktadır (Maverdî, *en-Nüket*; Zemahşerî, *Keşşaf*). “Sedeflerde gizli inciler gibi” tasviri, burada gençler için söz konusu edilirken, 56/Vakıa 22-23. ayetlerde hurilerin özelliği olarak zikredilmektedir.

6. Müminlerin ailelerini de ateşten korumak gibi bir çaba içinde olmaları doğal bir dille anlatılmaktadır. Bu paragrafı düşünürken 56/Vakıa 1-40. ayetlerle birlikte değerlendirmek, zihnimizde yeni açılımlar sağlayacaktır.

7. Müşrikler, Hz. Peygamber’e cin musallat olduğunu iddia ediyorlardı (68/Kalem 2). Onların bu isnadı ile kâhinlik isnadı arasında bir paralellik söz konusudur. Çünkü cinlerin gökten bilgi aldığına, kâhinlerin de cinlerden bilgi aldıklarına inanıyorlardı. Bundan dolayı Hz. Peygamber’e kâhin diyorlardı (Izutsu, age, s. 253-263; ayrıca bkz. 38 ve 39).

8. “Raybe'l-menûn” tamlaması, feleğin getireceği belâlar ve ölüm anlamında bir cahiliye Arap deyimidir (Mukatil, *et-Tefsir*; Maverdî, *en-Nüket*; Zemahşerî, *Keşşaf*).

9. Cümlede geçen “ahlâm” kelimesini hem akıl (hilm) hem de rüya (hulm) diye çevirmek mümkündür (Mukatil, *et-Tefsir*; Zemahşerî, *Keşşaf*). Çünkü “hilm”in çoğulu, çocuğun akıl baliğ olması anlamında kullanılırken (24/Nur 58-59), “hulm”ün çoğulu olarak rüya anlamında kullanılmaktadır (12/Yusuf 44; 21/Enbiya 5). Burada akıl anlamında kullanılmaktadır (Izutsu, *age*, 315).

10. Zemahşerî, *Keşşaf*; Ebussuûd, *İrşad*.

11. Cinlerin gökte bulunan meleklerden bilgi aldığı yönündeki müşrik iddiaları eleştirilmektedir. 29 ve 39. ayetlerle karşılaştır.

12. Müşrikler, cinleri Allah’ın oğulları, melekleri de kızları kabul ediyor; cinlerin gökten vahiy çaldığına, onlardan da kâhinlerin öğrendiğine inanıyorlardı (Bkz. 29. ayet; ayrıca 72/Cin 8-10, 26-28; 6/En’am 100; 37/Saffat 158-160; 39/Zümer 40-41; 18/Kehf 50-51).

13. “Gayb”ın anlamı için bkz. 68/Kalem 47.

14. Bu ayet, inatçı müşriklerin; “Başımıza gökten kütleler düşür!” (17/İsra 92) şeklindeki meydan okumalarına cevap olarak gelmiştir (Zemahşerî, *Keşşaf*; Ebussuûd, *İrşad*).

15. Tefsircilerin çoğu, 32/Secde 20, 21 vb. ayetlere dayanarak bu ayette bahsedilen diğer azabın, kâfirlerin Bedir vb. savaşlarda helak olmaları gibi dünyevî azap olduğunu düşünmüşlerdir (İbn Kesir, *Tefsir*) Bazıları ise kabir azabı yorumu yapmışlardır (Taberî, *Camiu’l-Beyan*). Bizce önceki ayetler kâfirlerin helakinden bahsettiği için bu ayette dile getirilen öteki azaptan kasıt kıyamette verilecek cehennem azabı olmalıdır.

16. Bu cümle, “Korumamız altındasın.” anlamında kinayedir (Maverdî, *en-Nüket*; Âlûsî, *Ruhu’l-Maanî*).

17. “Rabbin hamdini tesbih” deyiminin anlamı için bkz. 50/Kâf 39, 40; 25/Furkan 58; 20/Tâhâ 130; 32/Secde 15. Devamındaki ayette ve atıfta bulunduğumuz benzeri ayetlerde namaz vakitlerinden söz edildiği için bu ayette geçen “kıyam” kelimesinin namaz ile özdeşleştiğini söyleyebiliriz (Mukatil, *et-Tefsir*; Maverdî, *en-Nüket*; İbn Atıye, *el-Muharrer*; Âlûsî, *Ruhu’l-Maanî*).